

Nr 721.

Av herr **Larsson** i Hedenäset m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 223, angående utlämnande av stödlån till jordbrukare.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 223 föreslås, att amorteringslån (stödlån) under vissa villkor skall kunna beviljas de jordbrukare, som år 1954 tillfogats mer betydande skördeskador på grund av ogynnsam väderlek. Lånen föreslås skola löpa med fyra procents ränta. Enligt propositionen skall ränte- och amorteringsfrihet åtnjutas i två år, dock att räntefrihet skall avse högst 10 000 kronor av lånebeloppet. Vidare föreslår departementschefen, att lånen skall amorteras under en tid av fem eller i särskilda fall högst tio år. Slutligen begäres i propositionen att de odisponerade medlen av de investeringsanslag, som anvisades till stödlån i anledning av skördeskador under tidigare år, ca 6 800 000 kronor, samt ett nytt investeringsanslag av 5 000 000 kronor skall få disponeras för ändamålet.

Propositionen bygger i allt väsentligt på det förslag, som jordbruksnämnden ingivit till Kungl. Maj:t.

Omfattande inventeringar av skador, främst på höskörden, har verkställts av bl. a. hushållningssällskapen och lantbruksnämnderna i Norrbottens och Västerbottens län. Ur *Norrbottens läns hushållningssällskaps* utredning och framställning må anföras:

Den ovanligt rika nederbörden under de sista dagarna i juli och större delen av augusti 1954 har medfört osedvanligt stora skador på de norrbottniska jordbrukarnas höskörd. Inom vissa områden har översvämmningar av älvar och bäckar resulterat i totalförlust av stråfodret. Redan tidigt konstaterade sällskapet, att skadorna sannolikt skulle få en sådan räckvidd, att länets jordbrukare skulle åsamkas väsentliga förluster. I samråd med lantbruksnämnden har sällskapet därför utfört en inventering av skadorna på höskörden. — — — Sällskapet har härvid funnit, bland annat, att Norrbottens läns jordbrukare för att fylla foderbehovet, efter en minskning av sina kreatursbesättningar med i genomsnitt 12 procent, behöver inköpa omkring 22 000 ton hö, 4 800 ton melass och 7 150 ton betfor *utöver normala inköp* av äggviterikt koncentrerat foder samt mineralfoder. Efter ett för Norrbottens län den kommande vintern beräknat pris för hö av 22 kr./dt, för melass av 30 kr./dt och för betfor av 36 kr./dt blir den sammanlagda kostnaden för de extra foderinköpen 8 900 000 kronor.

Med hänsyn till dessa och andra förhållanden finner sällskapet skäligt och nödvändigt, att statligt stöd lämnas jordbrukarna. — — —

Länsstyrelsen i Västerbottens län framhåller bl. a., att de skador, som genom regn och av regnet orsakade översvämningar och erosioner vållats på skörden av hö, spannmål och potatis samt i enskilda fall på mark och vägar i Västerbottens län, är av den storleksordningen, att de skadelidande i mycket talrika fall är i trängande behov av hjälp och bistånd från det allmänna. — — — Talrika jordbrukare har så svag ekonomi, att de icke kan åstadkomma kredit för nödvändiga foderinköp. Svårigheterna ökas av att många av dem står i skuld för de lån, som de erhöll efter skördeskadorna 1952. — — — I fråga om formerna för en statlig hjälpverksamhet framhåller länsstyrelsen, att i det allvarliga läge, som nu uppkommit, *hjälp utan återbetalningsskyldighet bör lämnas i de fall, då jordbrukaren har svag ekonomisk ställning eller skadorna är mycket omfattande*, och eljest i form av lån med gynnsamma ränte- och amorteringsvillkor.

Hallands läns hushållningssällskap föreslår, att statligt stöd skall lämnas i form av dels bidrag för viss del av skadan, dels stödlån för återstående skador.

Från *jordbrukets förhandlingsdelegations* sida har framkommit önskemål om bidrag utan återbetalningsskyldighet i begränsad omfattning till särskilt hårt drabbade jordbrukare.

Jordbruksnämnden anser det angeläget, att lånen i vissa fall kombineras med bidrag utan återbetalningsskyldighet. Nämnden är dock icke beredd att nu taga ställning till storleken av behövliga kontanta bidrag och anför att det omedelbara hjälpbehovet bör kunna tillgodoses genom stödlån.

Den ståndpunkt som jordbruksnämnden och departementschefen intagit i denna fråga kan ur olika synpunkter enligt vårt förmenande ej vara till fyllest. Det må i detta sammanhang påpekas, att årets skördeskador synnerligen hårt drabbat övre Norrlands jordbrukare, detta dels av den orsaken att skador drabbat alla de grödor jordbruket i denna landsdel producerar, såväl potatis och säd som framför allt i fråga om *höskörden*, dels ock av den anledningen att jordbruket i dessa trakter på grund av sin storlek och klimatiska betingelser ej har den ekonomiska ryggrad som erfordras för att kunna bära alltför stora förluster.

Av Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition framgår, att vad som i densamma föreslås endast är avsett att täcka behovet av en första snar hjälp, där de mest trängande behoven föreligger, och att det slutliga ställningstagandet till hjälpens omfattning avses att ske först efter det undersökningarna om skördeskadornas art och omfattning verkställt. Med all uppskattning av det snabba initiativ som i förevarande hänseende tagits av Kungl. Maj:t tillåter vi oss dock erinra följande.

Det synes oss vara fara värt att, om ej den första hjälpen blir tillräckligt effektiv, skördeskadornas följdverkningar kan bli synnerligen beklagansvärda, i vart fall i övre Norrland. De betingelser, som ovan anförts i fråga om skadornas omfattning och jordbrukets struktur i denna landsdel, torde lätt leda till att stämningar av resignation och missmod inför framtiden blir förhärskande hos de enskilda jordbrukarna. De framtida konsekvenserna härav är givetvis för dagen ej möjliga att bedöma.

Den allvarliga art föreliggande fråga har för ifrågavarande bygder framgår av t. ex. nedanstående statistik över mjölkinvägningen till mejerier, anslutna till Norrbottens läns producentförening.

	1953 kg	1954 kg	+ Ökning — Minskning kg	Ökning resp. minskn. i %
Juni	7 314 283	7 330 027	+ 15 744	+ 0,2
Juli	6 636 857	6 321 886	— 314 971	— 4,7
Augusti	6 224 775	5 281 586	— 943 189	— 15,2
September	5 613 490	4 638 602	— 974 888	— 17,4
Oktober	5 018 398	3 493 510	— 1 524 888	— 30,4

Ehuru ovanstående statistik och dess trend väl i och för sig må vara tillräckligt talande, må ändock några kommentarer vara på sin plats.

Uppenbart är ju att dessa minskningar av mjölkinvägningarna i Norrbottens län samtidigt representerar en motsvarande inkomstminskning för länets jordbrukare. Till detta kommer emellertid att mejerirörelsens fasta kostnader måste slås ut på en mindre mjölmängd med ett lägre nettopris som följd. Det är förklarligt om dessa förhållanden ytterligare kommer att accentuera den misstämning som råder, med stora utslaktningar och måhända jordbruks nedläggande som icke önskvärda följder.

Ur de synpunkter som ovan anförts synes det oss vara synnerligen angeläget att bereda största möjliga hjälp till av skördeskador drabbade jordbrukare i denna landsdel. Det synes oss jämväl angeläget med beredande av sådan hjälp så snabbt som möjligt och utan att i alltför stor utsträckning avvakta pågående utredningsarbete och kommande års riksdag.

Uppenbarligen erbjuder det svårigheter att med tillräcklig snabbhet utforma de närmare riktlinjer som kan vara mest ändamålsenliga för en snabb och effektiviserad skördeskadehjälp. Det synes oss därför lämpligt att en sådan ges formen av att ytterligare medel ställes till Kungl. Maj:ts förfogande. I detta sammanhang tillåter vi oss dock påpeka följande.

Av en dominerande betydelse för övre Norrlands jordbruk är dess mjölkproduktion. Att vidmakthålla densamma framstår därför som synnerligen

angeläget. Uppenbart är att detta i dagens situation ej kan åstadkommas utan betydande upppoffringar från den enskilde jordbrukarens sida. Därest dessa ansträngningar samtidigt — såsom ovan antytts — mötes av ett sjunkande pris för producerade varor, kan reaktionen ur olika synpunkter befaras bli olycklig. Påkallat synes därför vara, att de enskilda jordbrukarna beredes en gnista av stimulans i sin yrkesutövning. En sådan bleve otvivelaktig, därest de minskade mjölkleveranserna i någon mån kunde uppvägas av ett något förhöjt å-pris på produkterna. Ur dessa synpunkter synes det påkallat med ett särskilt mjölkpristillägg till mjölkleverantörer i av skörde-skador drabbade norrlandslän.

I detta sammanhang må påpekas att — såsom i föreliggande proposition omnämnes — vissa besparingar på det av vårriksdagen 1954 anvisade prisregleringsanslaget å 200 miljoner kronor emellertid kan påräknas. I första hand kan sålunda en reduktion förutses för mjölkpristilläggen, särskilt det extra tillägget till norra Sverige.

Det torde väl näppeligen från statsmakternas sida ha varit avsikten — när beslut om extra mjölkpristillägg för norra Sverige fattades — att besparingar å detta anslag skulle göras i en katastrofsituation för landsdelens mjölkleverantörer. Därför måste det i nu föreliggande situation vara påkallat med antingen det extra mjölkpristilläggets höjning eller ock införandet av ett särskilt skörde-skadetillägg.

Med kännedom om den norrländske jordbrukarens kynne tillåter vi oss därjämte hävda, att det ur olika synpunkter är otillräckligt med enbart beredande av möjligheter till erhållande av stödlån. Mången enskild jordbrukare, som på grund av en redan befintlig skuldbörda eller andra omständigheter ej kan attraheras av nya lånemöjligheter, kan det oaktat ha lidit betydande skörde-förluster och därför vara i samma behov av — ha samma rätt till — samhällelig hjälp som andra. På grund härav kan det, vid sidan av beviljandet av stödlån, föreligga ett behov av direkta bidrag.

Den tid som i propositionen utsatts för inlämnande av ansökan om stödlån får befaras vara nog så knappt tillmätt. Vi får därför föreslå, att tiden för inlämnande av sådan ansökan utsträcker till den 31 januari 1955.

Med stöd av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen *dels* måtte bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 223 med den ändringen att tiden för ansökan om stödlån utsträcker till den 31 januari 1955; *dels ock* måtte till Kungl. Maj:ts förfogande ställa ett ytterligare anslag å 10 000 000 kronor till särskilda stödåtgärder för lind-

rande av övre Norrlands jordbrukares skördeskador i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 24 november 1954.

Harald Larsson
i Hedenäset.

Ivar Jansson
i Kalix.

J. H. Johansson
i Norrfors.

J. O. Gavelin.

Olof W. Wiklund,
Öjebyn.

Hildur Ericsson.
